

Freske Toneta Kralja na Katinari, v Trebčah in na Pesku

Katinara, Trebče in Pesek imajo v svojih cerkvah stenske poslikave Toneta Kralja. Letos se spominjamo 50. obletnice njegove smrti (23. 8. 1900 – 9. 9. 1975). Zato je Bralni krožek, ki deluje v kozinski knjižnici, uvodno srečanje nove, četrte sezone namenil ekskurziji v tržaško zaledje in ogledu njegovih likovnih del. S slikarjevim likovnim opusom so se seznanili z branjem knjig Egona Pelikana *Tone Kralj in prostor meje* ter Verene Koršič Zorn *Monografija o poslikavah Toneta Kralja*. Najbolj mogočna je poslikava na Katinari in sploh velja za eno najlepših. Avtor je tam ustvarjal jeseni 1931. To je bilo po usmrtitvi štirih primorskih junakov na bazoviški gmajni (6. 9. 1930). Ferda Bidovca, Franja Marušiča, Zvonimirja Miloša in Alojza Valenčiča je na smrt v prvem tržaškem obsodilo posebno fašistično sodišče v Trstu. Kralj se je vživel v trpljenje primorskih rojakov in je svoje videnje izrazil v monumentalnem križevem potu, ki je zajel ves cerkveni prostor. Ob vstopu v cerkev se najdemo sredi dogajanja, Kristusovo trpljenje se odvija okoli nas in mi mu sledimo s postaje do postaje. Tu križev pot ni samo liturgični pripomoček za postno pobožnost, ampak glavna snov z močnim simbolnim pomenom. Postaje se vrstijo od desne proti levi in so ob robu opremljene s svetopisemskimi navedki. Posebej velja izpostaviti 13. postajo, v kateri najdemo povezavo med slovensko materjo, žalujočo za preminulimi sinovi vojne, in sveto Marijo, ki v naročju drži umrlega Jezusa. V glavnem oltarju pa je upodobljena Sveta Trojica s poveljčanim vstalim Jezusom, ki na ta način zaokroži glavno sporočilo krščanskega oznanila.

Cerkvi v Trebčah in na Pesku je Kralj poslikal v petdesetih letih, po drugi svetovni vojni. V Trebčah je upodobljena zadnja večerja. Na Pesku pa je v glavnem oltarju upodobljena Sveta Trojica, v stranskih oltarjih pa tudi sv. Tomaž in sv. Elija za ohranitev povezave s cerkvama v Gročani in Mihelah, ki sta s takratno vzpostavitvijo državne meje ostali v Sloveniji.

Sicer je Tone Kralj s poslikavami cerkva v narodnih motivih v letih po prvi svetovni vojni, ko je območje Primorske pripadlo Italiji in so se razblinile ideje o suvereni samostojni državi Sloveniji, pod okriljem krščansko socialnega gibanja s sistematično cerkveno slikarsko poslikavo ustvaril markacijo etično izpostavljenega obmejnega prostora in kot tak predstavlja fenomen v svetu. Od Trente, Volč, Mosta na Soči, Štandreža, Opatjega sela, Gorjanskega do Katinare, Trebč, Lokve in Slivja. V Slivju, kjer je Kralj cerkev poslikal in opremil leta 1943/44, se bodo slikarja spomnili pri sveti maši v petek, 7. 11. 2025. Pri izvedbi obiskov so nam gostoljubno odpirali vrata katinarski duhovnik g. Karol Boltryk, duhovnik v Trebčah g. Franc Pohajač in župnik v Bazovici g. Žarko Škerlj, za kar smo jim iskreno hvaležni.

JANA BARBA